

Naujienu Antroji Dalis

NR. 874

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIII METAI

A. KUČYS

PASIKLYDUSIAM LIBERALUI

1.
“Dvi liberalų grupės” savo straipsnyje, kuris buvo atspausdintas šių metų “Varpe” (nr. 7), buvau užsibrėžęs, nagrinėdamas kelis bendruosius klausimus, išvesti paralelę tarp varpininkų - liaudininkų ir mano pavadintų naujų liberalų pažiūrų. Abi grupės save laiko liberalinėmis, bet tarp vienos ir kitos, kaip man atrodo, yra dideli skirtumai ar net priešiška. Varpininkai-liaudininkai savąjį liberalizmą išveda iš mūsų tautos nueito kelio, iš tų sąlygų, kuriose lietuviškasis liberalizmas gimė, brendo, buvo pasiekęs šviesių, viltingų dienų, lygiai kaip ir sutemų. Naujieji liberalai, būdami skeptiški ar ignorantiški liberalizmo praeičiai Lietuvoje savęs nesaisto su kitų liberalų atsivežtomis iš Lietuvos idėjomis ir dažna proga pabrėžia savo vakarietiškumą, kas, tiksliau pasakius, daugiau reiškia amerikoniškumą.

Iš naujų liberalų dėl mano straipsnio pirmuoju pasisakė Vincas Trumpa. Pasisakė ilgokame straipsnyje liepos 29 dienos ir rugpiūčio 6 dienos “Naujienu” kultūriniame priede. Pažadėjo papunkčiui panagrinėti, kokius skirtumus tarp tų dviejų grupių aš matau, ir kurie esą iš tikrųjų. Tada, kaip rašo mano oponentas, “skaitytojas pasidarys truputį kitokias išvadas, negu norėtų jam įpiršti A. Kučys.”

Vincas Trumpa, prieš pradėdamas papunkčiui nagrinėti mano iškeltuosius skirtumus, padaro ilgą įžangą dėl “Varpo” santykių su Santaros-šviesos sambūriu ir žurnalu “Metmenimis”. Kaltinimas yra, kad “Varpas”, esą, kiekviena proga “nenukenčia, nepaleidęs vienos ar kitos insinuacijos jų adresu, arba jiems neįgnybės”. Esą, Santaros-šviesos sambūriui ir “Metmenims” nuoširdaus supratimo yra parodę pažangesnieji katalikų ir kaikurie socialdemokratų sluoksniai, bet “Varpas” ir oficialieji valstiečių liaudininkų sluoksniai nuo tokių simpatijų ar entuziazmo susilaiką.

Šitą V. Trumpos priekaištą laikau nepagrįstu. Aš nežinau nei vieno fakto ir mano oponentas nepateikė jokių įrodymų, kad varpininkų filisterių leidžiamas “Varpas” ar oficialieji valstiečių liaudininkų sluoksniai, kaip jis sako, būtų kada paleidę Santaros-šviesos sambūrio, kaip tokio, ar “Metmenų” žurnalo adresu kokią insinuciją. Pasisakyti prieš kalbėtojus, kurie reiškiasi kurios nors organizacijos veiklos rėmuose, tai dar nereikia pasisa-

kyti prieš pačią organizaciją. Ir pasisakyti prieš idėjas, kurios randa vietą kuriame nors leidinyje, dar toli gražu nereikia, ką ir pasisakyti prieš patį leidinį. Juo labiau prieš tokį leidinį, kaip “Metmenys”, kurio kiekvienoje knygoje įrašyta: “Laikydami liberalios politikos, leidėjai ir redaktoriai iš bendradarbių nereikalauja vienokių minčių, su kuriomis pirmieji visada sutiktų.”

Priekaištą dėl “Varpo” ir liaudininkų leidžiamų insinucijų Santaros-šviesos sambūrio ir “Metmenų” adresu laikau kaip pirmą V. Trumpos atsakyme pasireiškusį “raganų medžiojimo” pavyzdį. Kad būčiau aiškesnis, kalbėsiu faktais:

1963 metų “Varpe” (nr. 5), jau išėjus penkioms “Metmenų” knygoms, taip rašiau apie tą žurnalą: “Metmenų redakcija pavadino savo bendradarbius ieškančiais žmonėmis. Iš daugelio vietų tai matosi ir skaitytojui. Dėl to jis turi būti atlaidus jauniems žmonėms už klaidas, padarytas ieškant kelio. Juk nuoširdus ieškojimas yra didesnė dorybė, negu sustingimas klaidoj ar nekritiškame galvoje. Ieškantysis ir nuklys, ir suklups, bet, atsikėls, vis tiek prieis kelią, kuris jį nuves prie tiesos. Tokias mintis sukelia kiekviena nauja “Metmenų” knyga. Su ja ateina vis nauji jaunosios kartos kūrybiniai laimėjimai, jos puslapiuose plačiai pasireiškia mintys, kurios dėl prasilenkimo su pasaulėžiūriniais standartais netilptų jokiame periodiniame mūsų kultūros žurnale. Redaktoriui dr. V. Kavoliui, jo bendradarbiams ir žurnalo leidėjams priklauso didelis nuopelnas ir užtarnauta pagarba.”

Gi liaudininkų leidžiama “Sėja” parodė iš tikrųjų didelį atlaidumą, nei vieną kartą nepasisakydama prieš naujų liberalų kritiką jos adresu “Metmenyse” ar Santaros-šviesos skyriuje “Mūsų žingsniai” kultūriniame “Naujienu” priede. Pereitų metų pirmajame “Sėjos” numeryje rašoma: “Santara-šviesa savo darbais mūsų kultūriniame gyvenime yra užėmusi avangardinę poziciją, ir nuoširdus linkėjimas, kad nepritrūktų jėgos žygiuoti toje pozicijoje vis tolyn ir tolyn” (29 psl.).

Pagaliau, tiek “Varpas”, tiek ir tie, anot V. Trumpos oficialieji liaudininkų sluoksniai gerai žino, kad Santara-šviesa ne visada yra tas pats, kas ir naujieji liberalai. Be reikalo mano oponentas stengiasi juos visais

(Nukelta į 2 psl.)

LIET. JŪR. SKAUTAI ISKYLAUJA

AMBRAZIEJUS JONYNAS

Kiek gi dainų yra sukūrę lietuviai?

Lietuva — poetų šalis, Lietuva — dainių ir dainų kraštas! Šitokie ir panašūs mūsų tėvynės apibūdinimai sutinkami daugelio pasaulio kraštų spaudoje, girdimi per radiją, juos didžiundami taria patys lietuviai visur, kur jie begyventų: savo gimtinėje prie Nemuno ar toli nuo jos, svetimuose kraštuose. Pietinė Lietuvos dalis jau nuo XIII amžiaus, — tiek siekia istoriniai šaltiniai, — net ir vadinama Dainava, t. y. dainų šalimi. Įžymūs Dainavos sūnus, mūsų literatūros klasikas V. Krėvė-Mickevičius savo padavime “Milžinkapis” šitaip aprašo skambėjimą Dainavos šalyje:

“Bet ir už mažus paukštėlius čulbuonėlius, už lakštingalėles garsiau dainuoja ten jaunos sutės, skaisčios Dainavos mergelės...”

Ir ankstų rytą ir vėly vakarėlį skamba jų dainos — ir giriose tamsiose, ir lankose žaliuose, kai šienelį grėbia, ir laukuose plačiuose, kur rugelius jaunos piavana, ir žaliame vyšnių sodely, kur bernelį liūdi...

Ko tik nekalba, ko tik nemini jų skambi dainelė! Ir šviesų pavasarėlį ir miglotą rudenėlį, skausmus jauno bernelio, karan jojančio, ir jausmus jaunos mergelės, šelmį bernelį pamilusios...

Ko tik nekalba, ko nemini skambi mergelės lelijėlės daina, ko mums neporina, nepasakoją”.

Nedvejojant ir nekylstant galima pasakyti, kad V. Krėvės žodžiai iš “Milžinkapio” savo šaknis turi gyvenimo tikrovėje, realiaame liaudies gyvenime —

net ir tuo atveju, jei prisiminsime, kad dainingumu didžiujasi daugelis tautų, ir tai patvirtinta šimtais ir tūkstančiais gražių dainų.

Nuo XVII šimtmečio, nuo tada, kai pradėjo atsirasti daugiau tikslesnių etnografinių žinių apie lietuvius, vis autoriai, rašę apie mūsų liaudies gyvenimą, pabrėžia didelę lietuvių meilę dainoms, jų muzikalumą.

Meilė dainai, dainavimo tradicijos liko ligi šiol. Tai patvirtina dešimtys tūkstančių dainų, užrašytų jau pokario metais, ir daugelis dainininkų mokančių po kelis šimtus dainų, tebegyvenančių Tarybų Lietuvoje. Galima būtų nurodyti nemažą pavyzdžių. Pasitenkinsiu vienu, kuris nėra absoliuti išimtis. Prieš aštuonerius metus buvo surasta iš Dzūkijos kilusi dainininkė Anelė Čepukienė, iš kurios tautosakininkas N. Vėlius užrašė 511 liaudies dainų ir dar daugiau kitų žanrų tautosakos kūrinų. Anelė Čepukienė savo autobiografijoje vaizdžiai aprašo, kaip dainos buvo neatskiriama jos dvasinio pasaulio dalelė per visą nelengvą gyvenimą. Ją miniu dėl to, kad ji, pateikusi apie 1200 įvairių žanrų tautosakos kūrinų, yra tikras mūsų liaudies talentas, didžios pagarbos verta liaudies kūrėja.

Kiek gi dainų yra sukūrę lietuviai, su daina visą amžių nesisakyre? Ar galima tai bent apytikriai pasakyti ir kas šitai žino? Dar prieš keletą metų

(Nukelta į 2 psl.)

PASIKLYDUSIAM LIBERALUI

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

atvejais sutapatinti. Yra pakankamai pavyzdžių, kurie liudija kitaip. Taip, pavyzdžiui, po Vladimirovo skandalo New Yorke buvo pašalinti iš pareigų ano simpoziumo rengėjai ir Santaros-Šviesos skyrius išsivertė naują valdybą. Yra ir daugiau tokių pavyzdžių. Jų tarpe kad ir R. Mieželio, Santaros-Šviesos federacijos pirmininko, rolė organizuojant krepšinio komandos ekskursiją į okupuotą Lietuvą. Mes dar nežinome, kaip tuo klausimu pasisakys Santaros-Šviesos federacijos centro valdyba ir kaip į tai reaguos būsimasis federacijos suvažiavimas Tabor Farmoje. Ateities pranašauti nenorime, bet, atsimindami tos organizacijos centro valdybos nutarimą, paskelbtą 1966 metų sausio 18 dieną "Naujienų" dienraštyje, kurio antrasis punktą sako: "Neprivalo būti jokių santykių su Lietuvos okupaciją vykdančio rusiškojo imperializmo atstovais", jokiū būdu negalėtume apkaltinti Santaros-Šviesos federacijos dėl R. Mieželio veiksmų, priešingų čia paminėtam centro valdybos nutarimui.

Tiek dėl V. Trumpos pastangų jokiū atveju neiškirti mano "Varpe" išvardintų naujųjų liberalų iš Santaros-Šviesos federacijos ir "Metmenų" žurnalo. Dabar savo ruožtu norėčiau paklausti manąjį oponentą: kelioliką metų nėjo "Varpas" ir geroji liaudininkų leidžiama "Sėja" su stebėtinu kantrumu nutylėdavo naujųjų liberalų pašaipus jos adresu ir jų išdaičius interpretuojant lietuviškąjį liberalizmą; pasakykite, keliose iš 12 išleistų "Metmenų" knygų nerastumėte nei vieno sakinio prieš liaudininkus fiesioginiai ar netiesioginiai, paliečiant lietuvių politines grupes ar demokratinių nepriklausomos Lietuvos laikotarpi?

2.

Man buvo iš tikro didelė staigmena skaityti šiuos Vinco Trumpos žodžius apie Santaros-Šviesos federaciją: "Ji yra iš esmės kairysis sąjūdis ir jos eilėse gerai sutelpa ir kairieji tautininkai, ir kairieji socialistai, ir kairieji katalikai. Bet ar dėl to jau Santara-Šviesa neturėtų būti laikoma liberaliniu sąjūdžiu?"

Bene pirmą kartą užtikau pas naujuosius liberalus pasisakymą, kad jie priklauso prie kairiojo sąjūdžio. Iki šiol, kiek man yra žinoma, "kairysis" pas juos buvo nešvarus žodis. Jei reikėtų, parinkčiau ir visą eilę citatų tam teigimui patvirtinti, ir ne iš ko kito, bet iš tų pačių naujojo liberalizmo teoretikų, kurių pavardes paminėjau savo straipsnyje "Varpe".

Man tik mįslė pasiliko pati V. Trumpos kairumo sąvoka. Tą mįslę tikrai sunku išnarplioti. Jis rašo, kad jo liberalizmas sąjūdžiui priklauso "ir kairieji tautininkai". Kas tie, per vieni?

Esame jau įpratę manyti ir visi teoretiniai bei praktiškojo gyvenimo daviniai sako, kad tautininko, kaip tokio, vieta yra dešinėje, skirstant ideologinius bei politinius sąjūdžius į įprastinę dešinę ir kairę. Antanas Diržys, aiškindamas 1962 metų lapkričio 12 dienos "Dirvoje" tautininkų ideologiją, taip rašo: "Mūsų pasaulėžiūra yra statmenai priešinga marksizmui, kaip grynai materialistinei pasaulėžiūrai. Taip pat toli esam nuo liberalizmo, ypač šių laikų amerikinio, kuris atmeta du kraštutinius — abejingumą ir dogmą — ir viduryje tepasilieka su profine ekvilibristika, kurioje geroji išmintis tegali būti tik atsitiktinumas". Bet palikime tą poną Diržį ramybėje, kuris jau tikrai taip nukalbėjo, kad vargiai ar ir patys tautininkai jį laiko rimtu ideologu, ir pereikime prie naujesnių laikų, o, gal, ir prie didesnių autoritetų tautininkų ideologijos klausimuose. Juo turėtų būti Vytautas Abraitis, buvęs Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos pirmininkas. Jis taip kalbėjo pereitą vasarą Čikagoje įvykusiame tautininkų seime: "Tautinės Sąjungos asmeniniame sąstate mes turime elemento nuo vieno kraštutinumo iki kito: pradėdamas nuo tikėjimo tautininkišku prelatu Mykolo Krupavičiaus prasme, viduryje — Antano Smetonos tautininkišku supratimu ir kita sparna — tautininkišku supratimu — nacionalistinė prasme" ("Dirva", 1967 m. birželio 9 d.). Kaip matome, nei vienoje iš tų trijų grupių nėra "kairiųjų tautininkų". Bent buvęs sąjungos pirmininkas ir vienas iš dabartinių tautininkų šulų jų neranda. Yra, jis sako,

tautininkų tarpe daugiau ar mažiau radikalių nacionalistų ir nuosaikiųjų, bent taip aš suprantu aną jo kalbą tautininkų seime Čikagoje. Ir kas tfe būtų "kairieji tautininkai"? Gal tie, kurie išpažįsta demokratiją? Bet kodėl tuo atveju jie turėtų būtinai priklausyti kairei? Gal todėl, kad jie yra palinkę į socializmą? Bet ir tą atvejį reikėtų atmesti, — kadangi tada pagal V. Rastenį ir daugelį kitų naujųjų liberalų išvedžiojimus jie aiškiai netektų liberalams priklausiančios žymės. Tik pagal tą žymę juk V. Rastenis nepripažįsta formalaus pagrindo įžengti ir Lietuvos Valstiečių Liaudininkų Sąjungai į tautininkų liberalinių grupių bendruomenę ("Lietuviškasis liberalizmas" 198 psl.). Taigi, mįslė apie kairiuosius tautininkus taip ir pasilieka kolkas neišaiškinta.

Kita man mįslė yra tie kairieji socialistai, kurie pagal V. Trumpą gerai sutelpa Santaros-Šviesos sąjūdyje ir ne tik nesumažina jo liberalinio charakterio, bet priešingai, — "Man atrodo, kaip tik dėlto ji toks sąjūdis ir yra." — rašo mano oponentas.

Socializmas gali būti etinis ar marksistinis, tai yra, demokratinis ar revoliucinis. Kalbant šių laikų vakarietiškais sąvokomis, socializmas yra demokratinis. Vakarietiško socializmo sąvokoje tokie dalykai, kaip klasių kova, revoliucija ar proletaro diktatura yra jau išnykę ar baigia nykti. Jūs tebeužtinkame dar tik pas tuos, kurie įprastinai yra vadinami kairiaisiais socialistais. Doktrinos atžvilgiu jie mažai kuo skiriasi nuo komunistų. Kaip ten bebūtų, bet jau kairiojo socializmo sampratoje turi būti kolektyvizmas ir kraštutinis — ekstremizmas, kas jau pagal visas liberalizmo teorijas yra prieš-

ga liberalizmui. Gi mano oponentas sako: "Bet ar dėlto jau Santara-Šviesa neturėtų būti laikoma liberaliniu sąjūdžiu?" Mano atsakymas būtų toks: taip, ir aš laikau Santaros-Šviesos federaciją liberaliniu sąjūdžiu, bet tik ne dėlto, kaip samprotuoja V. Trumpa, kad joje "gerai sutelpa ir kairieji tautininkai, ir kairieji socialistai". Man ir viena, ir kita grupė ekstremistai. Tiek vieni, tiek ir kiti tegali būti suprantami tik pagal kolektyvizmo ir radikalumo žymes. Nesustojau čia ties V. Trumpos minimais kairiaisiais katalikais, nes čia neiškumo nėra: katalikas, kaip žmogus, išpažįstantis tam tikrą religiją, gali, be abejo, išpažinti tiek dešiniąją, tiek ir kairiąją ideologiją.

Mano oponentas rašo, kad tarp tų kairiųjų tautininkų ir kairiųjų socialistų, taip sakant, į tą "happy family" galėtų labai gerai tilpti "ir kairieji liaudininkai, tik, deja, atrodo, šiuo tarpu bent oficialiuose liaudininkų sluoksniuose tokių nėra". Prie tų žodžių aš tegalėčiau pridėti: ką ir reikėjo įrodyti. Mano užsimojimas su anuo straipsniu "Varpe" ir buvo išryškinti pagal tam tikrus liberalizmo kriterijus abi lietuvių liberalų grupes. Ir dabar džiaugiuosi, kad šiam uždaviniui man padėjo pats V. Trumpa, tvirtindamas, kad liaudininkų tarpe nėra ekstremistų. Ir kaip tik dėlto man varpininkų liaudininkų liberalizmas yra artimesnis, negu naujųjų liberalų.

(Bus daugiau)

LIUDININKAS

Perskirų teisėjas. Liūdinkas Mejeri, ar galite pasakyti, kaip seniai įjėdu pradėjo bartis?

Liūdinkas. Žinoma, galiu, ponas teisėjau, nes aš jų vestuvėse dalyvavau!

Kiek gi dainų yra sukūrę lietuviai?

(Atkelta iš 1-mo psl.)

niekas net apytikriai nežinojo, kiek dainų Lietuvoje gyvavo, kiek jų užrašyta ir kokios dainos kokioje Lietuvos dalyje buvo dainuojamos. Visa tai paaiškėjo tik tada, kai Lietuvos Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institute buvo baigtas sisteminis lietuvių liaudies dainų katalogas (katalogą sudarė instituto moksliniai bendradarbiai: V. Barauskienė, P. Jokimaitienė, B. Kazlauskienė ir E. Mazulienė). Dabar jau galima pasakyti, jog surinktas vienon vieton didžiulis lietuvių liaudies dainų lobis — maždaug 300,000 jų užrašymų. Poetinis įvaizdis apie "dainų skrynelę" žinomas iš S. Stanevičiaus dar XIX amžiaus pradžioje paskelbtos dainos, yra per kuklus šitokiam lietuvių tautos turtui apibūdinti. Tikroviškiau skamba dainų rinkėjų ir etnografų žodžiai, kad Lietuvoje nesenoje praeityje laikai nuo dainų skambėjė. Iš tikro 300,000 dainų sakyte sako, kad dažnas Lietuvos gyventojas mokėjo ir moka dainų, jas dai-

navo praeityje ir dabar dainuoja. Kalbėdami apie 300,000 dainų, neprivalome užmiršti, jog tai yra toli gražu ne visos lietuvių gyvojančios dainos. Kasmet jų užrašoma vis daugiau. Tokiu būdu "didžioji dainų skrynia" metai iš metų papildoma tūkstančiais naujų užrašymų.

300,000 dainų užrašymų su jų variantais! O kiek-gi atskirų, savarankiškų dainų, turinčių skirtingus siužetus? Lietuvių liaudies dainų sisteminis katalogas pateikia atsakymą ir į tai: daugiau kaip 10,000! Iš katalogo taip pat matyti, kiek savarankiškų dainų yra atskiruose žanruose. Antai, turime 1400 skirtingų darbo dainų.

Pasirodo, kad populiariausia Lietuvoje yra vestuvinė grįžtųjų daina "O aš viena dukrelė", dainuojanti apie tai, kaip jauna martelė gyvena anytos namuose, kaip ji ilgisi gimtųjų namų ir, pasivertusi gegute, skrenda aplankyti motutės... Šios dainos kataloge yra 1374 variantai.

Jeigu norėtume ją visą paskelbti, turėtume išleisti du didelius, ne mažiau kaip po 700 puslapių turinčius toms. Minėtajai dainai nedaug tenusileidžia ir kitos vestuvinės dainos. Pavyzdžiui, daina "Dėkui tau, močiute" turi 1092 užrašymus, daina "Po beržyną vaikščiojau" — 973 užrašymus, daina "Oi tu, sakal, sakalėli!" — 845 užrašymus. Daugiau kaip 500 užrašymų turi darbo dainos — "Tėveli mano, senasis mano", "Oi skauda, skauda mano galvelę", "Stok ant akmenėlio", "Gieda gaidėliai anksti rytelį". Labai įvairios karinės dainos: "Visi bajorai į Rygą jojo" — 700 užrašymų; "Per tiltą jojau" — 500 užrašymų ir t. t.

Iš pateiktų skaičių, suprantama, negalima pajusti poetinio ir muzikinio dainų grožio. Tačiau ir kiekybiniai duomenys akivaizdžiai rodo lietuvių meilę savo dainoms. Jie taip pat nūsako, koks didžiulis darbas atliktas, sisteminant dainas.

Šiais duomenimis remdamiesi, galime drąsiai tvirtinti kad Lietuva tikrai yra dainų ir dainininkų kraštas.

(Iš "Gimtojo krašto")

JURGIS JANUŠAITIS

AR IŠAUGS LIETUVIŠKOJI PALANGA MICHIGANO EŽERO KRANTE?

Vieną gražiosios vasaros vakarą sėdėjome Union Pier "Gintaro" vasarvietėje ir nuo aukšto kranto, pro palinkusių medžių šakas žvelgėme į tikrai žavingus tolius. Vakaruos, lyg už tolimų kalnų, nuskubėjo didelė, didelė paraudusi saulė, aprimusio Michigano ežero platybėse palikdama auksinį taką.

Iš lengvo šlamėjo vakarų vėjelis, pakrantėse, lyg į miegą skubėdamas, čezėjo lengvos bangelės.

— Žiūrėkite, koks mielas ir gražus vaizdas! Lyg Palangoje! Gaila, kad nežiūriu to senjo Palangos tilto, ant kurio rinkdavosi vakarais įsimylėjusios porėlės, — kalbėjo liekna Irutė, kiek svajingai nusiteikusi.

— Ach, kokį šaunų paveikslą nutapyčiau. Gaila, kad nepasirošęs — atsiliepi atokiau menininko siela.

— Mėgstu realizmą ir tokį paveikslą tikrai įsigyčiau — kalbėjo mano mielas kaimynas iš rąstų namelio.

— Mėgstu Union Pier. Čia pirmi metai vasaruoja. Man primena mažytį Lietuvos pajūrio kampelį — įtikinančiai ir nuoširdžiai pasakojo ponas Šarauskas.

— Tik vakarai mums čia nuobodūs. Juk jokių pramogėlių, išskyrus penktadienio lauzus, kuriuose gardžiai pasijuokiam, pabendraujame — skundėsi Birutė.

Pokalbio metu prieš akis iškilo visas Union Pier vaizdas. Čia jau kelinti metai praleidžiu savas atostogas. Ne kartą teko apie šią vietą kalbėti ir spaudos puslapiuose. Vieta prieš daugelį metų žydų tautybės žmonių buvusi gražiai aptvarkyta ir buvęs gyvas kurortas. O prieš dešimtmetį ši graži vieta vos bealsavo. Vasarotojai čia nebesugrįždavo. Senieji skubėjo amžinybėn, o jų jaunesniosios kartos nebesidomėjo. Mat, susisiekimo tobulumas juos išviliojo į naujus pasaulius.

Prieš septynerius metus čia koją kėlė pirmieji lietuviai. Nedrąsiai. Petras Lengvinas vienas iš pirmųjų. Algis Karaitis čiupo bene vieną iš pačių gražių vietų. Patvarusis mielas žemaitis Pranukas Odinas "Ventoje" su daugeliu butukų įkūrė istisą miestelį. Tik "Ramybynas" šį pavasarį krito. Gaila, jo, o vieta jaunimo pramogoms

bene būtų viena iš parankiausių buvusi.

Ir taip paskutiniųjų kelerių metų bėgyje Union Pier tapo viena iš labai pamėgtų vietovių, kur vasaromis suvažiuoja nemaža vasarotojų ar šiaip savaitgaliams pailsėti.

Vieną vakarą "Gintaro" savininkas A. Karaitis panorams parodyti visą Union Pier vasarvietę. Prakeliaujame pažerę, centrine gatve sukame į šonus iki didžiojo kelio, pasiekiamo ir tolimesnes apylinkes. Malonų girdėti, kaip vakare kiemeliuose šnekučiuojasi lietuvių būreliai. O vilų vardai tiesiog džiugina. Milda, Eglė, Gintaras, Venta, Ramybė, Žemaitija, Aldona, Palanga, Dimgailė ir Stropų dvarai, čia vėl Saulė, Tulpė, Ramunė ir kokių tik nori pačių gražių lietuviškų vardų įskaitysi prie vartų. O kai pasipirkti reikia, čia užsukti į gražiai tvarkomą Dapkų "Viliją" ar Viržintienės "Neringą".

Pats Union Pier auga ir kitų tautybių gyventojais. Baiminamasi juodąja rase, bet vis dėlto to čia jų labai ir labai mažoka tematyti.

Apsukę didelį ratą ir pamatę plačias apylinkes galvojome, kad čia vieta tikrai graži. Prie didžiojo ežero, miškinga, netoli Chicagos ir susisiekimas patogus.

Šiais metais, tiesa, visus nugašdino žuvis maras. Bet lietuviams susiėmus, paežerė buvo jau liepos viduryje apvalyta ir tvarka atstatyta. Žuvis pašalintos. Tiesa, ši vasara nieko gero niekam nežadėjo. Birželis ir liepos mėn. iki vidurio buvo šaltoki. Tas vasarotojus kiek išgašdino ir daugelis pasuko Montrealio link, pasižvalgyti pasaulinėn parodon, ar į šiaurę, prie mažesnių ežerų. Bet ir Union Pier pats vidurvasaris buvo gyvas. Vasarviečių savininkai per daug nesiskundžia ir šia nedėkinga vasara.

— Ką reikėtų daryti, kad šis miestelis augtų lietuvių skaičiumi ir trauktų daugiau vasarotojų? — statė klausimą mūsų bendrakaivis p. Šarauskas.

Klausimas svarbus. Tokį klausimą nagrinėjo vieną sekmadienio popietę "Gintaro" vasarvietėje susirinkę Union Pier vilų savininkai. Gaila, kad susirinkime nedalyvavo vos apie 12 savininkų, nors draugijos pirmininkas Alg. Karaitis rodė

sąrašą, kuriame jau suregistruota arti 70 šeimų.

Susirinkimas neskaitytas, rodė, kad patys vilų savininkai nerodo intereso apspręsti šios gražios vietovės ugdymo planų.

O ten pasimaišius teko nugirsti dviejų mielų kaimynų gan piktą pašnekę. Atrodo, lyg ir čia bandoma nesutarti. Apraminu, savo trиграšį ikišes mielus kaimynus ir pasikalbame su vasarviečių šia negausia sanjela. Metu keletą pastabėlių, kurios atrodo būtinos šiai vietai.

Ir šį kartą tektų pakartoti, kad būtina turėti pasivaikščiojimo bent vieną sąlygotvį. Daugiau dėmesio kreiptina į vasarotojų nuotaikos palaikymą.

Vienoje salėje rengiami karitais organizacijų rengimai. Bet pati salė nėra tokiems dalykams dėkinga. Reikėtų geresnio planavimo tokiems pobūviams rengti. Vasarotojai ilgisi ir šiaip kultūrinių pramogų. O šeštadieniais čia būtų galima tikrai jų duoti, nes žiūrovų nestokotų. Vilų savininkai teigia, kad tai surišta su didelėmis išlaidomis, vietovės gyventojai neturi balsavimo teisių, politikeriai ja nelabai domisi, o vietinė administracija šiai vietai didelio dėmesio neskirianti. Savaimė suprantama, kad tik vietinė administracija čia gali linti daug padėti, tačiau ir gerai organizuoti vilų savininkai gali kartais stipriau paspausti tuos, kuriems šios vietovės administravimas patikėtas.

Šiai vietai augti ir gražėti turime tikrų davinių. Juk tokios vietos, prie ežerų visada buvo brangintinos. Ateityje į

šią apylinkę, atrodo, koncentruosis daugiau ir daugiau gyventojų, prekybos centrų, o gal ir įmonių. Todėl lietuviams įsikurti šiame miestelyje ypač gera proga. Reikėtų planuoti gyvenimą ne vien vasarai. O ir žiemos metu čia turėtų būti patraukli vieta gyventi. Ypač žmonėms, išeinantiems į pensiją.

Teke nugirsti, kad SLA lietuvių apdraudos organizaciją bando tvirtai įkelti koją ir įsigyti vasaravimo didesnę vietovę. Sveikintina. Ši finansiniai pajėgi organizacija galėtų stipriai praplėsti šios vietovės judrumo akvratį. Planai geri, tik kad jie būtų gerai išmąstyti ir su gražesne ateitimi.

Kartą viešėjome valandėlę "Ventoje". Nuoširdus žemaitukas Pranas Odinas dėstė daug gražių sumanymų. "Ventoje" teko sutikti daug čikagiečių, bet taip pat ir detroitiečių. "Venta" savo veidu žvelgia į ežero pusę, tačiau jos ribų priartėjimas prie pat ežero krantų jau užtikrintų tikrai šviesią ateitį.

Kai sugrįžome sekančią dieną į paplūdytį, buvo miela žvelgti į saulę žvilgantį smėlį, į melsvas, vis skubančias ir skubančias į krantą bangas. Žmonės išsėjos susibūrę į saules.

— O vis dėlto čia malonu vasaroti — kartojo savo įsitikinimą svečias iš Detroito. — Norėčiau, kad ši vieta taptų lietuviška Palanga, — patylėjęs pridėjo svečias.

Tikrai būtų gražu, kad turėtume savo lietuvišką kampelį, kuris primintų toli, toli pasilikusią žavingąją Palangą.

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos krašto politikai. 102 psl. Kaina \$1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenėi ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraudimams nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gvyvės apdraudą ir ligos pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudęs tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudės mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijū. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, leigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Tautinių šokių švenčių takais

J. Vaičiūnienė

3

Šokiai naujadarai

Dėl stokos atkurtų stilizuotų užrašytų liaudies šokių gyvenimas pareikalavo kurti naujadarų, lyg pakaitalų pagal tinkamas dainas... Tokių šokių buvo pradėjusių rodytis Nepriklausomoje Lietuvoje mokyklų kūno kultūros šventėse, pvz., šaltyšius (galėjo būti seniūnas), Loja šunes ant kiemo, Sėjau rūtą, Ai, ku kū... Gaideliai, Už jūrelių už marelį, Ausrelė...

Daugumas šiokių ir kitokių šokių naujadarų, sukurtų atskirų asmenų savo vietiniam reikalui, pasižymėjo ir tebe pasižymi „įspūdingesne“, svetimesne stilizacija, dažnokai sudaryta iš įvairių matytų filmuose, baletuose ir kitur judesių. Nors tokių šokių daina - muzika lietuviška, bet judesiu ir jų sudėjimu — kas kita. Vis dėlto iš jų buvo gerintelių, iš dalies atitinkančių tautinio šokio būdą. Tad pagal šakninius šokius ir liaudies pasaulėjautą sukurti naujadarai, galėtų (ar ne?) būti naujadarų teisėmis priimami į tautinių šokių giminę, kaip priimami naujadarai žodžiai, sukurti pagal gimtosios kalbos reikalavimus. Įsisenėję jie taptų lygiateisiais šokiais. Sakysime, kaip Vienažindžio, Strazdelio... poezija žmonių, tautos pasisavinta ir dainuojama kaip savo.

Galop, kas žino, kad tokios dainos, kaip „Saulutė tekėjo“, „Buvo dūda Vilniuj“, „Genu genu avelės po žaliąsias pieveles“, ir kitos panašios, kurios dabar tik dainuojamos, nėra buvusios vaizduojamos judesiu — tam tikru šokiu!?

Išraiškinė dailioji mankšta

Aiškumo dėliai reikėtų paminėti dar vieną dailių judesių rūšį — dailiąją išraiškinę mankštą, dainų, poezijos, šiaip minties pavaizdavimą laisvais ritminiais judesiais. Ji savo vidaus būsenos minties ar aplinkos gamtos vaizdavimu gimininaga su mūsų liaudies šokiais ir su išraiškiniu baletu, sukurtu Izidoros Dulkan. Bet skiriasi išraiškos judesių kiekybe, kokybe, pobūdžiu, apimtimi ir judesio kilme. Taigi nėra nei liaudies šokis, nei baletas. Priklausomai nuo to, kokia išreiškia-

ma mintis, vidaus būseną ir kokiais pasirinktais judesiais, ši dailioji mankšta gali būti tam tikra siauresne prasme ir tautinė. Nepriklausomoje Lietuvoje šios rūšies mankšta buvo beauganti. Šalia tautinių šokių ir kita, Kūno Kultūros dienos matydavome laisvais judesiais išraiškias — Jūra motinė, Lietuva brangi, Eina garsas, Sunku gyventi, Ar aš tau sese nesakiau, Šiltas gražus rudenėlis, Į Vilnių į Vilnių...

Gimnastiniai šokiai

Tegu nesusimaišo mūsų šokiai su bendrais gimnastiniais šokiais.

Kiekvienas judesys, taigi ir šokis siauresne tam tikra prasme yra daugiau ar mažiau gimnastinis. Tačiau gimnastinis šokis skirtingas nuo grynojo šokio tikslu ir judesių eilės veikimu, įtraukiant paeiliui sistemingai visas kūno dalis, vienas kiek atpalaiduojant, kitas paspaudžiant. Jo vyriausias tikslas — pati mankšta pagal kurią nors sistemą. O šokiškas judesys tos mankštos tik pagyvinimas, pagražinimas. Pav., pagal švedų mankštos, vadinamos raumenine, visus 14 punktų, ar kelis pasirinktus, ar kitos kurios sistemos pusiau šokiškai sudarytas ištisas, su trumpais atsikvėpimais, pratimas - šokis, šokamas pagal skaičiuojamą taktą ar pritaikytą muziką, ar judesys pritaikomas prie esamos muzikos. Toks gimnastinis šokis dažnai turi ir savo vardą. Tad antra ypatybė gimnastinio šokio, kad jis ne liaudies kūryba, ne gimęs, bet atskirų asmenų toks kuriamas kartu su atsiradusiomis kūno kultūros sistemomis.

Trumpai tariant, gimnastinis šokis yra iš dalies šokiškai sukurtas pagal kurią nors sistemą mankštos numeris. (Išsigimusiu gimnastinių šokių ir atskirų judesių galėtume pamatyti cirkuose). Nuosaičiųjų sisteminių gimnastinių šokių turi savo fizinio auklėjimo sistemose žinomos tautos ir juos vartoja kūno kultūros pamokoms pagyvinti, pajvairinti. Jie yra gražūs intarpai, dalys ir kūno kultūros švenčių programose. Mes irgi galėtume susikurti sulig savo reikalu. Toks šokis lituanistinių mokyklų kūno kultūros pamokose nešų keleriopos naudos: lietuviš-

ką judesį, muziką, kalbą, lietuvišką mankštos drabužį (ne iškilminį tautinį), keltų nuotaiką...

Gimnastinius šokius reikia skirti ir nuo baletų, sukuriama pagal parašytą tokiam ir tokiam ir anokiam baletui muziką.

Nei gimnastinių šokių, nei kitų, nei baletinių judesių veikimo čia nenagrinėju. Tai yra atskira plati ir gili sritis; nagrinėta ir aprašyta ir, tur būt, nebaigta, fiziologų, sveikatos saugotojų, profilaktikų. Tik neiškenčiu nepriminus, jog baletinius judesius, prieštaraujančius augančio žmogaus organizmo savybėms, daug kas laiko žalingais ir smerkia.

Įrankinė kūno kultūros šaka

Kad geriau pažintume save, prabėgomis dirstelkime ir ją. Nekalbant apie primityvių, mums žinomų tautų vartojamus jų gyvenimo būdo, papročių, žaidimų, sporto įrankius, stabtelkime vėl ties čekais todėl, kad pas mus, ir kitur, įrankiniai judesiai, ypač patys įrankiai, atėjo iš čekų.

Čekų laisvės kovai brandinti misteriją ir tautinę kūno kultūros sistemą susapnavo ir sukūrė jų filosofas Tiršas. Toji sistema čekų kelyje į nepriklausomybę suvaidino panašų, jei ne didesnį, vaidmenį, kaip mūsų tautiniam atbudimui daina — chorai. Todėl jų sistema ne tiek pagrįsta fiziologine tiesa, kiek įspūdingumu, efektais.

Toji sistema virto kūnu per Sakalų sąjungą, apėmusių visą kraštą. Kas nežino, kad Sakalų sąskrydžiuose išsitiesdavo šimtatūkstantinės eisenos, apsirengusios puikiais sporto tautiniais drabužiais, nešinos žibintais, įvairiais kovos, mankštos įrankiais, lydimos ugningų maršų. Mankštai išsirikiuodavo visokio luomo, amžiaus, profesijos, — daktarų, amatininkų, ūkininkų, profesorių, studentų, vyrų, moterų... Visi kaip vienas atlikdavo daug, ir jiems suprantamai, kalbančių judesių su kitais ir minkštais, švelniais įrankiais: spalvotais kaspinais, šalikais, įvairių įvairiausių spalvų vėliavėlėmis, skarelėmis, vainikais, lankais, lankeliais, žiedais, gėlėmis, sviedinukais, lazdomis, kuokelėmis... Su darbų įrankiais — grėbliais, dalgiais, plaktukais, kirveliais... profesijų ženklais... Pati misterija, žinoma sąskrydžių metu, būdavo vaidinama ar ne tik kas penkeri metai...

Tautinių šokių išlaikymas ir kūrimas

„Tautos dvasinės kultūros paminklai, kuriais pasireiškia kūriamoji galia, yra kalba bei tautosaka, pasakos, patarlės, mįslės, padavimai — ir liaudies menas“. (Paulius Galaunė)

Tautiniai šokiai, būdami liaudies menas, eina ne vienai, bet su sava kalba, daina, muzika, drabužiais... Jie daug padeda tautinės gyvybės palaikyme, pajėgdami sukviesti į būrius nemaža jaunuomenės, patraukia akį svetimųjų. Vien dėlto privalome tikrai susirūpinti ne tik reikiamai turimais t. šokiais naudotis, bet kurti ir naujus.

Ta aplinkybė, kad t. šokiai apspręsti lietuviškos pasaulėjautos, kad juose atsiliepia kitos liaudies kūrybos rūšys (žanrai), kad jie išraiškiniai... atsiveria vis naujų šaltinių t. šokių dvasiai ir turiniui atspėti, ištrykšta „tyro šviežio, gryno vandens“ ir iškyla, atgyja daugybė įvaizdžių...

Žinodami, kad atmintinai sukurtoji liaudies kūryba keitėsi, keičiasi ir keisis, net visai pamirštant, ypač dabar čia, atkurtus, atkursimus šokius išlaikysime juos užrašę, aprašę ir išleidę su atkūrėjų stilizuotojų pavardėmis, kaip užrašomos harmonizuotos liaudies dainos.

Šokius, beslypinčius senųjų žmonių

Jaunieji tautinių šokių šokėjai stebi vy esniuosius II-je tautinių šokių šventėje.

atmintyje, kad jie su išeinančiais, neišeitų amžinybėn, būtina rinkti, užrašinti apie juos pasakojimus, legendas, dainą, gaidą, pobūdį, nors mažiausią atlauzėlę, atsimenamą judesio, kilmės kraštą, laiką.

Kūrimas. Visi dabar šokamieji šokiai stilizuoti, reiškia kieno nors paversti veikalais. Bet nereikia, kad šalia jų, ir užrašytų, neleistina to paties vardo šokio stilizuoti kitaip. Jeigu tuos, kuriuos dabar šokame, būtų stilizavę kiti autoriai, tie šokiai be abejonės, būtų kitokie.

Kubilo, Blezdingelės, Buvo dūda Vilniuj . . . tik naujo vardo nesukursime, bet to paties vardo lygiagrečių galime sukurti. Juk to paties vardo šokiai ir pačios liaudies ne vienaip sukurti . . . Ta pati daina ne tais pačiais vardais visur dainuojama ar pasaka pasakojama. Kiek jų yra įvairių "variantų"!

Tas pats principas tinka ir iš rastųjų nuotrupų naujų šokių atkūrėjams, ir naujadarų kūrėjams pagal šokio pobūdžio, takto dainas. Ir čia gali būti tiek tos pačios šaknies, bet skirtingo vaizdo šokių (žinoma, gerų ar blogų), kiek autorių, šokėjų pajėgumo atžvilgiu vienas stilizuos lengviau, paprasčiau, tik sutartine, kitas — sudėtingiau, turtingiau; trečias — priešpuntiškai, išplėtos į ilgesnį veikalą. Vietos atžvilgiu — scenai, mažai aikštei, didelei salei, šokėjų skaičiaus atžvilgiu — porai, būreliui, masei, išskilmėms, šventėms . . .

Jeigu nepanaikina viena kitos, eidama iš lūpų į lūpas daina, pasaka . . . o tik kūriami nauji variantai, taip lygiai nepanaikina vienas kito ir vaiksčiojančiai dabartiniai šokiai. O jie aprašyti, atkurti, užrašyti, gražiai, vaizdingai išleisti sudaro ar sudarys lietuvių liaudies šokių literatūrą, vadinasi, apsaugoti nuo mirties. Ir bus iš ko pasirinkti naujai ateinantiems šokių mokytojams.

Šokis iš šokio

Man matoma, kad tautinio šokio lygiagrečę ar naują galima ištraukti tik iš tautinio šokio ar iš kitos tautiniam šokiui giminingos liaudies kūrybos šakos (dainų). Reiškia, iš tautinės šaknies, bet ne iš ko kita.

Žinodami, kas yra stilius, liaudies šokiams perstilizuoti ar naujiems iš šaknies kurti reikia naudotis pirmavaizdžio ar to paties kūrimo šokio iškeitiniais judesiais, lyg tos pačios lempos saulės spinduliais, liejančiais visokį atspalvį. Tada šokis bus kūrimas pagal jo paties reikalavimus, kaip dauginamas kalbos žodynas, prirėkus žodžio atsiradusiam

naujam daiktui pavadinti, jeigu nenorima ir negalima to daikto pavadinti barbarizmu ar tarptautiniu vardu. Iš tos pačios šaknies, ar giminingos lygiagrečės, naudojantis priešdėliu, priesaga, galūne, net šaknies garsų-raidžių kaita, sukuriama nauji žodžiai.

Šokio pirmavaizdis, šaknis, vardas, taktas, daina, gaida įgalins surasti išvestinių įvairius judesius ir juos suderinti į vieną vaizdą, kad šokis įdomiai išsišakotų savomis šakomis, apsilapotų savais lapais, žiedais . . . "Niekas negali skinti fygas nuo erškėčių."

Pritrūkus išvestinių judesių, galėtų būti įkvėpėjos kitos vaizdinio meno rūšys, gamta, darbų judesiai . . . Jei galėtume pavartyti pr. J. Balio knygą "Lietuvių liaudies pasaulėjauta, P. Galuonės "Lietuvių liaudies menas", Baltrušaičio Lithuanian Folk Art, jei dar "Sodžiaus meną". Kiek iš jų gausime įkvėpimo ir rasime įvaizdžiams, judesiams kryptei . . . — stogelių, gonkelių, tvorelių, sauliu-saulučių, žalčių, kripučių, grandinėlių, lankelių, trikampių, audinių, mezginių, raštų raštelių . . . Šokiui "Audėjėlė" pasitieskime aštuonytę, šešioliknytę lovatiesę, rankšluostį. "Pradės Aušrelė" aušti įžangoje tinka saulės apskritimas, iš jos išeiną žalčių pavidalo spinduliai, lengvai atliekami rankomis . . . "Rudenėliui" — būdinga kelias, kryžkelė, gervių, gandrų išlekimas, žirgų kojų ritmas (orkestrui paspaudžiant). "Trisiules", "Sermegėles" smagų pagrindinį žingsnį tryptinį puošia kriputės, pynutės, narstymai . . . "Grandinėlės" — visai išlankstyta pynė — apskritimais, vingiais, eilėmis . . .

Tautinis šokis stilingas tada, kai jis yra nuosekliai, logiškai baigtas vienaalytis kūrinėlis; kai jo pagrindinė mintis ir nuotaika išryškinta atitinkamais judesiais, bet ne sudėliuotas iš visur matytų, kad tik būtų "prašmatnesnis". Sudėliojimas šokius vienus su kitais taip supanašina, jog vis tiek žiūrėtum vieną ar kitą, tik pavadintą kitu vardu.

Sutinkame su Antano Miškinio išskaitymu į savo tautos būdą: "Skaičiau iš drobių rašto, kad esi lėto būdo". Lėto, bet ne nuobodaus ir labai įvairiai savo meną kūrusios. O ką didingą gražų sukurti galima tik lėtai, apgalvojant, išgyvenant. Todėl ir nuotaikos atžvilgiu t. šokių yra visokių: lėtesnių, vikresnių, gyvų, juokingų, linksmų, liūdnų, daugiau mažiau turiningų.

Jie nė vienas nenori būti "žargonais praturtinti", nenori, kad ir tauta, juos

sukūrusi būtų tempiama iš jai būdingo kūrybinio lauko. Jie kurti šokti liaudžiai taip, kad kiekvienas įstojęs į šokančiųjų būrį galėtų pašokti. Juose nėra pojūčius dirginančių judesių, kokius gali atlikti tik profesionalai, iš mažens tam miklinami.

T. šokiai, būdami visos tautos turtas, kartu dailiausia, prasmingiausia, iškalbingiausia . . . tautinių judesių rūšis, nesantys su savimi dar vaizdą ir garsą — muziką, patys vieni yra savo šventėse veikėjai. O atskirų asmenų sukurtuose, ir sukuriamuose, veikaluose — Nėmunas žydi, Minija išsiliejo, Šienapiūtė, Lietuviškos vestuvės, Birutė, Eglė, Dvylika brolių, Gražina ir kituose tautiniai šokiai didžiai vertinga dalis ir puošmena.

Repertuaras

Sukaktuvinų progų, plataus masto apimties, retai pasikartojančių tautinių šventių repertuaras turi susidaryti iš gryniausio lietuviškumo, be sportinių priemaišų ir įrankių, šokių. Jei ne visi, tai nors dalis ar pusė turėtų būti nauji. O ir tie patys kitaip išdėstomi. Bejudą visi kartu sudarys vieną didingą, vieningą vaizdą. Kad vaizdas būtų galingas ir didingas, jis neturi būti suplėšytas į atskirų grupių atskirai šokamus sklypus, kaip nedainuoja bendrame chore atskirai choreliai.

Per mažį dideliame plote rodytis atskirai vietoviniai būreliai. Nors jie būtų ir gražiausiai pasiruošę, nesudaro įspūdingo vaizdo. O šventės priduoda varžybinių, čia nepageidaujamo pobūdžio. Pasijunta nustelbti mažieji būreliai, visai nekalti dėl savo mažumo. Esame matę ir įsitikinę.

Šventė ne mokslinė, bet dailioji, tai šokiai nebus sudedami etnografiniais skyriais, bet pagal jėgą, šokio sudėtingumą, įspūdį, įžangą, dėstymą, pabaigą kylančiu lanku. Pav., a. sutartiniai, b. įprastiniais lygiais rateliais, c. dideliais ratais, d. įvairiais junginiais, priešpuntiškais "kontrapuntiškais"!

a. Šokių sutartine suprantama visų vienaip lygiai šokimas, lyg vienu balsu "unisonu" dainuojama daina. Tam tiktų koks smagus tryptinis, poromis narstytinis tam tyčia parinktas ar sukurtas šokėjams išjudinti ir vieningumo minčiai išreikšti. Jį baigdami, šokėjai, be atskiro persitvarkymo sušoktų į mažus, lygius ratelius.

b. Visi rateliai, vienaip tarp savęs sutartinai šokdami ilgesnį šokį, sudarytų lyg daugianyčio audimo vaizdą. Antrą ratelių šokį galima šokti priešpuntiškai, vieniems rateliams, neporiniams, pradėjus koku taktu pirmiau, kitiems, poriniams, vėliau, užbaigiant visiems kartu.

Kai kuriems šokiams tinka visų šokėjų sustatymas eilėmis, skirtais, nytimis, pav. Audėjėlė. O Blezdingelės būtų žavus vaizdas, kad atskiri vienetai trikampių smailumos išeitų į šalis iš vieno centro. Tai būtų panašu į saulės ratą, ar paukščių išskridimą. Trikampius sustatę vienus į centrą smaigaliu, kitus atžagariai sukurtume dar gražesnį naują vaizdą!

c. Iš tokios blezdingelės ar panašiai paruošto kito nepainu pereiti į kelis didelius ratus, iš centro didėjančius, vienus kitą apimančius. Ratai pradėtų sukintis visi į vieną pusę, paskui į priešingą pusę, keisdami kryptį vienaip ir kitaip. Sukantis ratams, juose mirgant šokėjams mano akiai atrodo, kad vaizdas būtų judrus, gyvas. Dideliais ratais šokti tiktų šokiai sudaryti iš ratelinių žaidimų.

(Bus daugiau)

Aldona Motiejūnaitė-Rasutienė dėvi Vilniaus krašto tautiniais drabužiais.

PAGARBA PUSIAUSVYRAI

Mes esame už pusiausvyrą. Ne tik namuose šeimos tarpe, bet visi. Mus stebina biologinė pusiausvyra gamtoje. Ūkininkai labai domisi oro pusiausvyra. Gamtos pusiausvyra buvo ideali, kol į tą sritį nesikišo žmogus su savo tvarka. Ką reiškia žmogus su savo kultūromis? Tai pažeidimas bendros tvarkos. Ar tikrai mes esame gyvulių draugai? Anaiptol. Kas juos išnaudoja ir varžo jų laisvę? Bene mes.

Istorija duoda daug pamokinančių pavyzdžių. Štai keletas: XVI šimtmečio pradžioje šv. Elenos saloj gyvenantieji portugalai atgabeno ožkų. Ramūs gyvuliai, ir dar duoda pieno. Užsimojimas buvo tikrai girtinas. Visi tuom džiangėsi. Tačiau po kelių dešimtmečių ožkų tiek priėjo, kad jos salos gyventojams pasidarė tikru praeikiimu. Jos visiškia sunaikino salos augmeniją ir miškus.

Antilų salose didžiausiu turtu buvo laikomos cukrinės nendros. Žmonės čia sau ramiai gyveno, kol neatkeliavo žiurkės (su atplaukiančiais laivais). Neilgai trukus tų gyvuliukų priviso begalės ir jų padaryti nuostojai siekė daug milijardų dolerių. Cukrinės nendros atsidūrė pavojuje.

Ką toliau darė Antilų gyventojai? Jie sužinojo, kad Afrikoje ir Azijoje yra žiurkes edantieji gyvuliukai, kuriuos Egipte vadina "Faraonų žiurkėmis". Žmonės galvojo, kad užteks juos įsivežti ir bėda bus sutvarkyta. Taip ir buvo. Po 10 metų žiurkių neliko. Bet milžiniški kiekiai žiurkiųėdikių, kurie pridarė dar daugiau nuostolių.

Žinoma ir kraliko istorija. Iš Europos jis buvo nuvežtas į Australiją, kur labai išplitęs

avių auginimas. Prieš tai tenai nebuvo jokių problemų. Tačiau atėjo "demografinė eksplozija". Išplitę kralikai pradėjo masiniai naikinti ganyklas. Avys atsidūrė pavojuje. Valdžia išleido specialius įstatymus. Visi metėsi į karą su kralikais. Karas tęsiasi jau daug metų. Tik tai pažanga pradeda duoti vaisius: kralikams įskiepjiama apkrečiama liga. Po to jie pradėjo masiniai nykti.

Iš tų pavyzdžių matome, kad sąvokos žmogaus "draugas" ir "priešas" yra sąlyginės. Tie patys gyvuliai tam tikrais atvejais yra mūsų pagalbininkai, o kitais atvejais — kenkėjai. Prie pirmųjų galima skaityti paukščiai. Nors ir jie padaro kai kurių nuostolių, tačiau iš jų gaunama nauda yra kur kas didesnė. Čia neturima galvoje, daugelio žmonių paukščių atžvilgiu puoselėjama romantika, bei paukščių giesmės, kurios nuo amžių teikia įkvėpimą poetams. Čia galvojama apie faktus, apskaičiavimus, ūkini naudą ir žmogaus interesus.

Yra didžiausia laimė, kad pasaulyje dominuoja pusiausvyra. Pavyzdžiui, kas būtų, jei geometrine pažanga pradėtų daugintis mūsų naminės muselės? Sovietų Rusijos biologas Blogoslanov apskaičiavo, kad iš vienos muselės, 5 mėnesių laike galėtų išaugti giminė apie 6-7 milijardų. Virtuvėje būtų tik gyva muselių masė, o šeimai vieta nebelyktų. Tolinis muselių plitimas per vienus metus padidintų iki 2,5, su 26 nuliais (koks tai būtų skaičius?)

Prie tokios katastrofiškos padėties niekada neprieinama. Dėl įvairių priežasčių. Pati gamta sukuria nenugalimas

"užtvartas". Žmogus irgi neleidžia, kad vabzdžiai jam kristų į sriubą. Be to tame reikale mums kasdien labai daug padeda paukščiai. Prof. Sokolovskis sako, kad 5 jauni varnėnai per dieną suėda 1300 vabzdžių bei jų užuomazgų. Jaunas varnėnas kol apleidžia lizdą suvirškina 8000 vabaliukų. Dėl vabzdžių naikinimo panašiai prisideda ir kitų rūšių paukščiai.

L. Kvecas
(Naudotasi "Gazeta Bialostocka" Nr. 167, 1967 m.)

KĄ REIKIA SAKYTI?

Teta. Toniukas, štai tau vienas centas. Ką už dovaną reikia sakyti?

Toniukas. — Ne ne! tėtute! Mama uždraudė keiksmazodžius vartoti!...

Gimbutienės studija

Dr. M. Gimbutienės studija "Acient Symbolism in Lithuanian Folk Art", paskelbta Amerikoje 1958 metais, 1967 metų birželio mėnesį tapo atpasakota ir Lietuvoje, Kultūros Baruose. Atpasakojimo autorius (J. Trinkūnas), pažymėjęs, kad dr. M. Gimbutienė — žymi mokslininkė, gyvenanti JAV ("vaisingai bendradarbiaujanti ir su tarybiniais etnografais"), ir, kad studijoje "daug kas gali būti diskutuotina, o kažkas, galbūt, ir atmestina", knygos turinį atpasakoja, kaip "vieną iš įdomesniųjų bandymų atskleisti seniausius lietuvių liaudies meno simbolių prasmes". Atpasakojimas pailiustruotas penkiais iš knygos perimtais piešiniais. (E.)

Cosmos Parcels Express Corporation

AFFILIATED WITH PODAROGIFTS, INC.

★
PRIIMA LIETUVOJE GYVENANTIEMS GIMINĖMS UŽSAKYMUS BUTŲ, O TAIP PAT, SOVIETŲ GAMYBOS PREKIŲ: — AUTOMOBILIŲ, ŠALDYTUVŲ, TELEVIZIJOS APARATŲ, SKALBIAMŲ MAŠINŲ, PRODUKTŲ IR T. T.

★
INFORMACIJŲ IR NEMOKAMŲ KATALOGŲ GALITE GAUTI VYRIAUSIOJE ĮSTAIGOJE ARBA VISUOSE MŪSŲ SKYRIUOSE.

Cosmos Parcels Express Corporation
45 West 45th Street, New York, N. Y. 10036
Tel. CI 5-7905

V. DAUTARTAS

AUKSINIO LYNO VAIŠĖS

(Tęsinys)

Trumpis paliko lydeką ramybėje, nes buvo jau pasakęs, ką norėjo. Jis atsisuko į dyglę. Ši vis buvo kažko nepatenkinta, labai nepatenkinta. Trumpis suanė ją pradžiugini.

— O štai mūsų dyglė. Iš pažiūros maža žuvis. Bet kokia kita žuvis taip moka įsiruosti nerštavietę, kaip kad ji? Gražu žiūrėti, kaip dyglė lipdo neršti lizdą. Taip taip, lizdą, tartum ji būtų ne žuvis, o paukštis. Neša žoles, stagarėlius, piną juos, lipdo, suka. Ir gražiai išcina. Lizdą nulipdo apvalų, su dviem angom: didesnę ir mažesnę. O kokiais dailiais rūbais neršdama dyglė pasipuošia! Pati gražuolė laiša pavydėtų! Maža to. Dyglė savo namus drasiai saugo nuo priešų. Netgi didelių žuvų nebijo. Visa tai aš mačiau gyvendamas čia, užutekyje, todėl ir pasakojau. Štai kokia šaunuolė mūsų dyglė!

Pasirodo, kad kitą girdamas,

labai daug gali laimėti. Kad jūs būtumėte matę, kas darėsi iš dyglės, kai apie ją taip pagarbina pašnekėjo Trumpis. Ji pamiršo, kad pralaimėjo varžybas su kuoja, pamiršo, kad kiršlys keletą kartų iš jos pasišaipė, viską pamiršo. Dyglė iš laimės nusidažė skaisčiomis spalvomis, šoktelėjo į vieną pusę, į kitą, o paskui, pastačiusi visus spyglius, ėmė sukstis vietoje. Atrodė, kad ji šoka.

— Atėjo metas paskirstyti premijas. — kalbėjo toliau Trumpis. — Skirstysim visi. Prašom.

Žuvis ilgai ginčijosi, kam paskirti premijas. Nuomonės syrėsi. Po ilgų derybų pirmąją premiją — žaliąjį žiogą — gavo kiršlys. Jo pasakojimas buvo pripažintas gražiausias. Antrąją premiją — dyglės atneštą apsiuvą — laimėjo kuoja. O riebusis slietas atiteko Rajūnei. Ji vis dėlto įdomiausiai papasakojo, kaip kovojo su Vanago Akimi. Tačiau Rajūnė atsisakė premijos. Mat, slietas ji nelabai vertino. Riebusis slietas atiteko strepečiui ir dyglei. Vi-

šos žuvis buvo patenkintas. Kiršlys žaliojo žiogo kojas atidavė Auksei ir Trumpiui. Lie-menį pasiūlė unguriui. Šis neatsisakė. Vikriai nurijo, padėkojo ir tarė:

— Nors aplamai didžiosios kelionės metų nesimaitinu, bet vardan svetingumo...

— Įdomu, kurgi, gerbiama sis, keliaujate? — susidomėjo kiršlys.

Unguris išsitiesė, pasiraivė: — Jeigu nepavargote, pasiklausykite ir juodo ungurio.

Ką pasakojo žuvis juodasis unguris

— Sužavėtas klausiausi kiršlio pasakojimo, — prabilo unguris. — Iš tiesų! Argi gali būti kas brangiau už tėviškę? Ten, kur gimėi, kur pažinai pasaulio spalvas, visada tave traukia ir vilioja. Aš, mieliosios žuvis, taip pat keliauju į savo gimtinę. Tik ne upės ar ežerai mano gimtinę, o tolimas Atlanto vandenynas.

— Pardon, o kas tai yra Atlanto vandenynas? — neišskentė strepetys.

— Atlanto vandenynas? Sunku man aiškiai nusakyti jį. Įsivaizduok, strepety, (strepečiui labai patiko, kad unguris paminėjo jo vardą), kad šis užu-

tekis padidėjo tūkstantį, o gal milijoną kartų, įsivaizduok, kad jame atsirado daugybė įvairiausių žuvų — didelių, keliolikos metrų ilgio, ir visai mažyčių, vos akimi pastebimų, įsivaizduok, kad siaučia audra ir pakyla didžiulės tartum kalnai žalsvos ir putotos bangos. Įsivaizduok...

Žuvis sustingo. Nustojo net pelekais karpisius. Tokių dalykų dar jos nebuvo girdėjusios. Tiesa, iš tų tolimų vandenynų atplaukdavo į Melsvają upę laiša, bet ji kažkur skubėdavo ir į kalbas nesileisdavo.

— Garbusis pakeleivi, plačiau mums papasakok apie tą vandenyną, plačiau, — visų vardu paprašė Trumpis.

— Deja, daug paslapčių jums nepasakysiu. Ne todėl, kad nenorėčiau patenkinti jūsų smalsumo. Atlanto vandenynas aš tik gimiau, o užaugau jau kitur, — kalbėjo unguris. — Jūrų srovės mane dar mažą atnešė prie Baltijos jūros krantų. Čia sustiprėjau, pavirtau mažu ungurėliu ir nukeliau į upę. Iš jos siaurais upeliais pakliuvau į ežerą. Patiko jis man. Jame išgyvenau dešimt metų. Daug visko patyriau, tačiau nėra lai-

DR. J. PAJAUJIS

NEAPDAIRI PASTABA

Naujienu š. m. rugpiūčio 6 d. šeštadieniniame priėde išspausdinta V. Trumpos "Pastaba dėl dr. J. Pajaujio straipsnio". Malonu, kad žinomas publicistas, istorikas ir gana aktyvus visuomenininkas V. Trumpa pasidomėjo, ką mes V a r p e rašome. Būtų dar maloniau, kad pasidomėjęs jis būtų ir atidžiau perskaitęs, o rašydamas geriau apgalvojęs, ką rašo, kad iš to neišeitų vien "tik tuščias kalbėjimas", jo paties žodžiais tariant. O taip jam ir išėjo, kada jis ėmė pasakoti, jog "Kudirkos varpininkai buvo visiškai kito tipo laisvės kovotojai... jie nieko bendro neturėjo nei su XIX a. pirmosios pusės laisvės kovotojais, nei su dabartiniais emigrantiniais tariamais laisvės kovotojais" — (m. pabr.). Argi taip jau visiškai nieko benro? Keista! Istorikas, o nemato iš amžiaus į amžių, iš kartos į kartą besitęsiančios tos pat laisvės kovos dvasios, nors ir besireiškiančios skirtingomis formomis skirtingose istorinėse sąlygose.

Ir kodėlgi dabartiniai emigrantiniai laisvės kovotojai V. Trumpai yra tik "tariamieji", o ne tikrieji? Ar tik dėl to, kad jie yra toliau nuo Lietuvos, negu anų laikų politiniai emigrantai, gyvenę Paryžiuje, Šveicarijoje ar Tilžėje? Juk ir anie būdami emigracijoje, tekovojo plunksna, spausdintu žodžiu, o ne būtina "šoble". Ar gal dėl to, kad dabartiniams politiniams emigrantams tenka vesti kovą prieš agresorių, kurs skelbiasi esąs "progresyvinis", nors štai jau 50 metų laiko Rusijoje ir pagrobtose tautose despotišką tironiją, žiauresnę už caristinę.

Bet V. Trumpa savo antirezistenciniame įsibėgėjime nužengia dar toliau. Jis rašo: "Iš viso, emigracijoje galima būti laisvės kovotoju tik to krašto, kuriame gyvenimi. (m. pabr.). Buvo tokių laisvės kovotojų ir senojoje emigracijoje, kai jie kovojo prieš Amerikos karą Filipinuose... Panašiais laisvės kovotojais šiandien yra tie, kurie, pavyzdžiui, žygiuoja į Selmą." Šitoks teigimas, jog emigrantas tegali kovoti už laisvę to krašto, kuriame apsigyveno, o ne už savojo krašto, iš kurio priverstas buvo pasitraukti, ryškiai prieštarauja istoriniams faktams. Juk štai 19-jo šimtmečio antrosios pusės ir 20-jo šimtmečio istorija yra pilna pavyzdžių, kad įvairių kraštų politiniai emigrantai buvo ryžtingi laisvės kovotojai kaip tik savojo krašto, o ne to krašto, į kurį likimas nubloškė emigracijai. Ar galima išbraukti iš istorijos karštingą veiklą caristinės Rusijos politinių emigrantų, pasklidusių po visą Vakarų Europą ir dirbusių Rusijos laisvės reikalui, o ne to krašto, į kurį emigruota. Arba gana intensyvi veikla italų anti-fašistinės emigracijos Prancūzijoje Mussolinio laikais? Ar neužtektų ir tik prisiminti įžymiųjų politinių emigrantų pavardžių, kaip štai Giuseppe Garibaldi, kuris nesiliovė kovojęs už Italijos suvienijimą ir laisvę, būdamas emigracijoje ir Pietų Amerikoje ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse; arba Tomáš Garrigue Masarík, kuris, gyvendamas emigrantu Amerikoje, nutiesė pamatus laisvai demokratinei Čekoslovakijai; arba kad ir mūsų Jonas Basanavičius, Jonas Šliupas ir eilė ki-

tų, kurie turėjo emigruoti iš Lietuvos, bet nesiliovė kovoję už Lietuvos reikalus. Visa tai liudija, jog toksai V. Trumpos teigimas esą emigrantas jau negalys būti savojo gimtojo krašto laisvės kovotoju, yra visiškai klaidingas. Gi imant politiškai, toks teigimas — jei tūli juo patiktų — yra žalingas Lietuvos laisvės reikalui, nes paneigia mums, politiniams emigrantams, bet kokią galimybę vesti rezistencinę akciją prieš Lietuvos okupantą.

Žinoma, galima tikėtis, jog tokiais posmavimais nedaug kas patikės. Turbūt, VLIK'o ir Lietuvos Laisvės Komiteto nariai, pasiskaitę tokių V. Trumpos išvedžiojimų, dar neskubės likviduoti savo biurų ir žygiuoti į Selmą... Bet kai kam iš jaunimo tokia antipolitinė, antirezistencinė abrakadabra — skleidžiama, matyt, ne vieno V. Trumpos — nepasilieka be įtakos, kaip tai parodė Jaunimo Kongreso kai kurios panašaus pobūdžio rezoliucijos.

Kad kudirkinių varpininkų laikais nebuvo Amerikos lietuvių emigrantų tarpe jokių caro valdžios kolaborantų, tai nėra "tuščias kalbėjimas", kaip sako V. Trumpa, o "cikra ciesa", kurios jis negalėjo paneigti jokiais faktais. Stengdamasis surasti anais laikais kažką panašaus, jis tik įsipainiojo į prieštaravimus, kaip štai sakydamas, jog "priešingo lagerio emigrantai šliupą vadino maskolberniu už tai, kad jiems nepatiko jo laisvamanybė, o gal ir per didelis patriotizmas! Kur gi čia būtų ir V. Trumpos ir tų priešingo lagerio galvočių logika? Juk ir laisvamanybė ir lietuviškasis patriotizmas caristinėje Maskolijoje buvo laikomi dideliais nusikaltimais; tai kaipgi galima būtų vadinti "maskolber-

Medžių nauda ir jiems pagarba senovės Lietuvoje

Senovėje žemaičių sodybose mėgiamiausias medis buvo šermušnis. Jis saugoja namus nuo nelabųjų dvasių. Egles sodinti vengta, nes, girdi, į jas perkūnas trenkia. O dzūkai nemėgo drebulės, nes ant jos šakos, sako, Judas pasikorė. Reikalingiausi medžiai buvo ąžuolas, skroblas, beržas. Iš skroblo darė žagrėms palyčias, o iš ąžuolo — akėčioms virbalus. 16 virbalų prisirišdavo prie beržinių rėmų ir akėdavo laukus.

Turtingi kunigaikščiai

Rietavo bažnyčia buvo pastatyta 1874 m. pagal garso architekto Gansovskio paruoštą planą. Kunigaikštis Oginskis statybai išleidęs apie pusę milijono rublių. Oginskiai ne tik pastatė bažnyčią, bet perstatė ir visą Rietavo miestelį, užvedė didelį parką, iškasė prūdus, pakeitė Jūros upės vagą ir Kalutiškės kaimo pelkes pavertė dideliu ežeru. Sakoma, kad Oginskiai savo rezidencijai pagražinti išleidę apie 3 mil. rublių.

Kadangi senovėje, ypač Lietuvoje, nebuvo nei žymesnės pramonės, nei aukso kasyklų, visi tie milijonai buvo paimami iš žemės, kurią ponams dirbo baudžiaininkai, vėliau kumečiai.

niu" žmogų kaip tik už tai, kad jis eina prieš Maskoliją?

Atrodo, kad čia tie pračities posmai kaž kaip susimaišė... Matyt, kad net ir istorikui pračities nagrinėti reikia su pridėramu apdairumu.

Pasveikink savo draugus per "Naujienas"

ko apie tai pasakoti. Tik tiek pasakysiu: gera buvo tame ežere. Turėjau puikius namus, gerus kainynus, užteko maisto, visko užteko. Bet štai pajutau nepaprastą tėviškės ilgesį. Supratau, kad atėjo didžiosios kelionės metas. Atėjo laikas keliauti į Atlanto vandenyną neršti. Ir pakilau.

Ungurys karčiai šyptelėjo. Subangavo visu kūnu ir kalbėjo toliau:

— Staiga šovė man į galvą mintis papasakoti jums apie savo kelionės pradžią. Sakoma, kad, išeidamas iš namų, apsidiryk, pagalvok, bene ko nepamiršai. Aš, žinoma, nieko nepamiršau, bet pagalvoti reikėjo. Unguriai kaip ir kiekviena žuvis turi daug priešų. Aršiausias iš jų — Brakonierius. Jis suodė, kad aš, palikęs ežerą, keliauju mažu, per pievas tekančiu upeliu. Įdomiai čia pasakojo lydeka, kaip ji susidorojo su Vanago Akies paspėtu venteriu. Puikiai susidorojo. Į panašų venterį ir aš buvau pakliuvęs. Stiprus ir tankus jis buvo. Išlysti iš jo neturėjau jėgų. Blaškiausi, ir šiaip ban-

džiau, ir taip, bet veltui. Jėgos seko... Manau, savo gimtinės jau nepasieksiu. Tačiau, pasirodo, niekad nereikia prarasti vilties. Taip... Brakonierius atėjo naktį, iškratė venterį, įsidedo mane į pintinaitę ir parsinešė namo. Pintinaitę pastatė daržinėje, o pats nuėjo ir atsigulė ant šieno. Aš pamažu ėmiau dairytis. Pintinėls dangtis nebuvo užrištas. Tyliai išlindau. Susiradau tarp durų skylę ir atsidūriau lauke. Iš karto lengviau atsikvėpiau. Žolė buvo drėgna, rasota. O man to tik ir reikėjo. Pasiziūrėjau į pietus, pasiziūrėjau į rytus, pasiziūrėjau į šiaurę ir vakarus. Pauosčiau orą. Pajutęs, iš kur dvelkia drėgmė, sparčiai nušliaužiau upelio link.

— Rieti net nėraudamas, juodnugari. — kaukštelėjo dantimis lydeka. — Daug stebuklų girdėjau, bet šitokių...

— Nejaugi, tamsta, tikrai galite sausuma šliaužti? — išpūtusi akis, klausė kuoja.

— Pardon, čia kažkos nesupratimas, — drebtelėjo strepetys.

— Aha, čia kažkas ne taip, — įtarė ungurį meluojant dyglė. Kiršlys tylėjo, bet iš visko buvo matyti, kad ir jis abejoja.

Abu lynai, kaip svetingi ir santūrus šeimnininkai, dėjosi nieko nematantys. O ungurys ramiai apžvelgė visus ir šyptelėjo:

— Matau, jus reikės įtikinti. Sekite paskui mane.

Ungurys vikriai nuplaukė prie kranto. Visos žuvis metėsi iš paskos. Kuoja ir strepetys iš didelio smalsumo pamiršo net pavojų, kuris jiems grėsė esant arti lydekai. Ungurys priplaukė prie kranto. Pažadino iš miego laukinę antį. Ji pabudo, suplakė sparnais, paberdama aplinkui vaikų būrį, ir, kažką bambėdama, nusivedė šeimyną į šalį.

— Žiūrėkite! — šuktelėjo ungurys. — Vienas, du...

Žuvis puikiai matė, kaip ungurys pakilo į vandens paviršių. Pasiekęs užtekio krantą, nušliaužė žolę į krūmus.

— Jis užtrokš, — nusigando Raudonpelekė.

— Ak, jis žus, — suaimanavo Aukšė.

— Į mirtį nuėjo, — išstenojo strepetys.

Tačiau žuvis be reikalo būkštavo. Ungurys pašliaužiojo krantą, pasiraivė mėnulio šviesoje ir vėl pliumptelėjo į vandenį.

— Stebuklai!

— Nuostabu!

— Negirdėta!

Žuvis stebėjosi, kraipė galvas, o ungurys ramiai paaiškino:

— Nieko čia nuostabaus. Unguriai net keletą kilometrų sausuma gali nukeliauti. Žinoma, drėgna žolė, ne smėliu. Smėlis mums tolygu mirčiai.

Svečiai vėl sugrįžo prie lyno rūmų. Dabar visų žvilgsniai buvo nukreipti į nepaprastą keleivį. Trumpis didžiavosi, kad jo namuose ilsisi toks garbingas svečias. Žuvis prašė, kad ungurys dar ką nors papasakotų, ilgėliau pasisvečiuotų.

— Metas man, metas, — į žuvų prašymą atsakė ungurys. — Paflsėjau ir turfu keliauti. Daug dar reikės įveikti kliūčių, pavojų, kol pasieksiu Atlanto gelmes. Pasiekęs neršiu. Po to jau niekad nekelsiu atgal į šią upę, į savo pamėgtą ežerą... — Kaipgi? Ką jūs kalbate? — suserimo Trumpis.

— Išneršę unguriai miršta. Miršta ten, kur ir gimė.

— Ak, kaip baisu, — išsprūdo Auksei.

— Nieko baisaus. Aš miršiu, o mano vaikai, kurie gimė iš ikry, — gyvens. Juos, kaip ir mane vaikystėje, Atlanto sro-

